

www.koziej.pl

@SKoziej

Stanisław Koziej

**PROBLEMY GLOBALNE
I BEZPIECZEŃSTWO
MIĘDZYNARODOWE**

PODSTAWY I EWOLUCJA GLOBALIZACJI BEZPIECZEŃSTWA

GLOBALIZACJA

POJĘCIE GLOBALIZACJI

- **Termin pojawił się i wszedł do nauki i praktyki w latach 60. ub. wieku**
- **Był i jest różnie rozumiany, ma wiele znaczeń i definicji, do dzisiaj nie jest jednoznacznie zdefiniowany:**
 - **od najszerszego, utożsamiającego globalizację w ogóle z rozwojem (ekspansywnym) ludzkości, zasiedlaniem kolejnych części globu**
 - **do wąskiego, traktującego globalizację jako powstawanie i rozwój powiązanych ze sobą podmiotów i przedsięwzięć o zasięgu ogólnościwiatowym [przyjmujemy to węższe rozumienie globalizacji w naszym wykładzie]**

ISTOTA GLOBALIZACJI

- **Globalizacja** – to obiektywny proces powstawania, rozwoju i umacniania się systemów (podmiotów złożonych), zjawisk i procesów o zasięgu ogólnoswiatowym (czyli globalnym)
- W praktyce jest to megaproces zastępowania autonomiczności podmiotów (osób, społeczności, państw, organizacji itp.) ich integracją w skali globalnej, to proces przechodzenia od podziału do integralności globalnej, od luźnego zbioru elementów do całościowego systemu światowego

GENEZA I EWOLUCJA (ETAPY) GLOBALIZACJI

Praktyka (rzeczywistość) globalizacyjna istniała oczywiście dużo wcześniej niż pojawił się sam termin, choć nie był tak nazywana

- **Wielkie odkrycia (okrażenie kuli ziemskiej przez Magellana; pierwsze praktyczne przedsięwzięcie globalne) i kolonizacja (zasiedlanie nowych terytoriów)**
- **Rewolucja przemysłowa i eksploatacja ekonomiczna kolonii (Imperium brytyjskie: pierwszy podmiot globalny)**
- **Normowanie prawne i instytucjonalizacja (organizacje międzynarodowe) życia globalnego (w tym handlu, bezpieczeństwa...)**
- **Rewolucja informacyjna – jako siła napędowa współczesnej globalizacji**

Dwukierunkowość globalizacji: generuje szanse i ryzyka

- **Upowszechnianie bogactwa i biedy, wiedzy i analfabetyzmu, siły i słabości, starzenia się i młodości generacyjnej, zysków i strat...**
- **Pytanie - co na danym etapie globalizacji większe, który zwrot w wektorze jest silniejszy?**

WYMIARY (DZIEDZINY) GLOBALIZACJI

- **Polityczny** (władza, organizacja, kooperacja, rywalizacja...)
- **Ekonomiczny** (gospodarka, energia, handel, technologie, środowisko...)
- **Spółeczno-kulturowy** (informacja, idee, wiedza, kultura, wolności... **uwaga wpływ: sztucznej inteligencji i biotechnologii???**)
- **Bezpieczeństwa** (przetrwanie oraz swoboda realizacji interesów i celów....)

GLOBALIZACJA BEZPIECZEŃSTWA

ISTOTA GLOBALIZACJI BEZPIECZEŃSTWA

- **GLOBALNE/ZGLOBALIZOWANE BEZPIECZEŃSTWO** – to zjawiska i procesy bezpieczeństwa dotyczące całej ludzkości, obejmujące w różny sposób całą kulę ziemską, angażujące decydujących graczy na arenie światowej i większość innych podmiotów (w tym organizacji) międzynarodowych
- **Kontekst obiektywny i celowościowy**
- **Wojny światowe XX wieku – pierwsze przykłady zglobalizowanych problemów bezpieczeństwa**

WOJNY ŚWIATOWE XX WIEKU

I wojna światowa: **Ententa** i **państwa centralne**

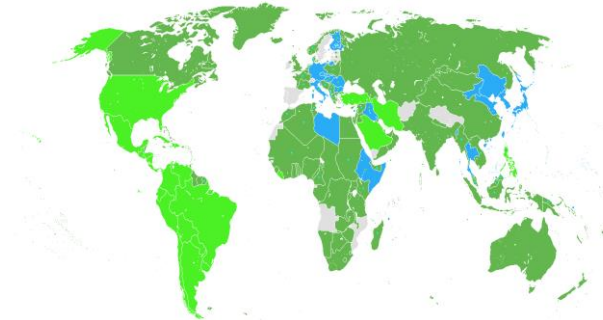
- Wzrost potęgi Niemiec: hegemon kontynentalny chciał zostać światowym, nacjonalizmy...
- Zaczęła się od incydentu - **zamach w Sarajewie**
- Masowe straty – 15 mln, wojna okopowa
- Upadek trzech mocarstw europejskich
- Włączenie się USA w sprawy Europy

II wojna światowa: „**państwa osi**” i **alianci**

- Słabość Ligi Narodów, ideologie faszyzmu i komunizmu
- Rewizjonizm powersalski w Niemczech; bezwład polityczny Europy – Monachium, pakt Hitler-Stalin
- Straty 70-80 mln, wojna lotniczo-pancerna
- Udział USA, **pojałtański ład międzynarodowy** po wojnie

Zimna wojna: **NATO** i inni sojusznicy USA oraz **UW** i inni sojusznicy ZSRR

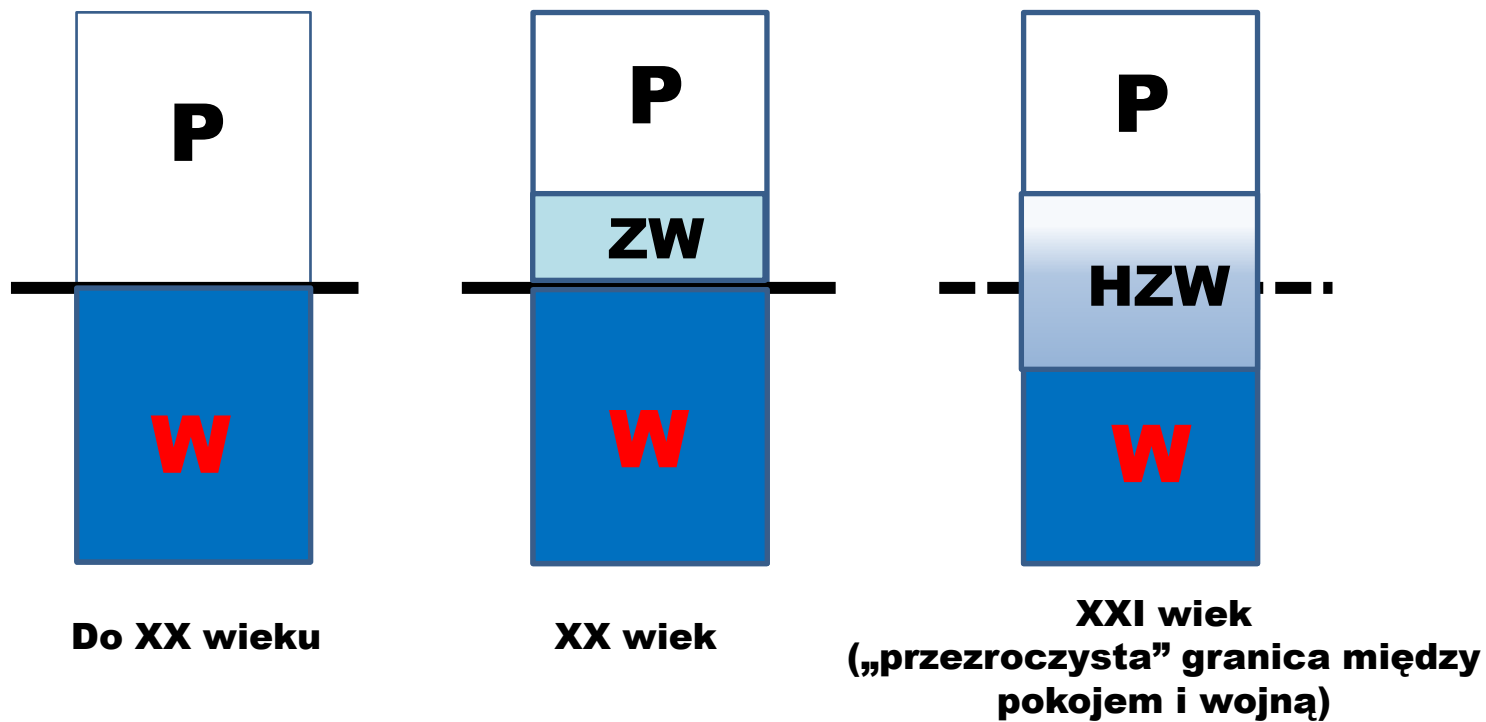
- Niezbrojny, poniżej progu wojny, ciąg dalszy IIWS
- **Broń jądrowa!**, wyścig zbrojeń, odstraszenie, kryzys kubański
- Klęska społeczno-ekonomiczna, upadek ZSRR, rozpad świata dwubiegunowego

GLOBALNE TRENDY STRATEGICZNE

- **Rewolucja informacyjna i technologiczna**
- **Asymetryzacja** polityczna (rozpad świata dwubiegunowego, ścieranie się cywilizacji, podmioty pozapaństwowe, proliferacja BMR, epidemie, patologie społeczne...)
- **Hybrydowość** zagrożeń (koniec ery pozimnowojennej)
- Powrót globalnej **rywalizacji mocarstw** – nowa, druga, **hybrydowa zimna wojna**

Pokój (P), wojna (W), zimna wojna (ZW) i hybrydowa zimna wojna (HZW)

Generalne skutki „GLOBINFO” dla środowiska bezpieczeństwa

- Zwiększa **szanse** współdziałania międzynarodowego na polu bezpieczeństwa
- Rodzi dodatkowe **wyzwania** mobilizujące do wysiłków na rzecz bezpieczeństwa
- Stwarza dodatkowe **ryzyka** związane z szerszą aktywnością zewnętrzną
- Zmniejsza **groźbę** wojny globalnej
- Umieędzynarodawia **konflikty i kryzysy** wewnętrzne i lokalne

WSPÓŁCZESNE GLOBALNE ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA

TRANSNARODOWE ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA:

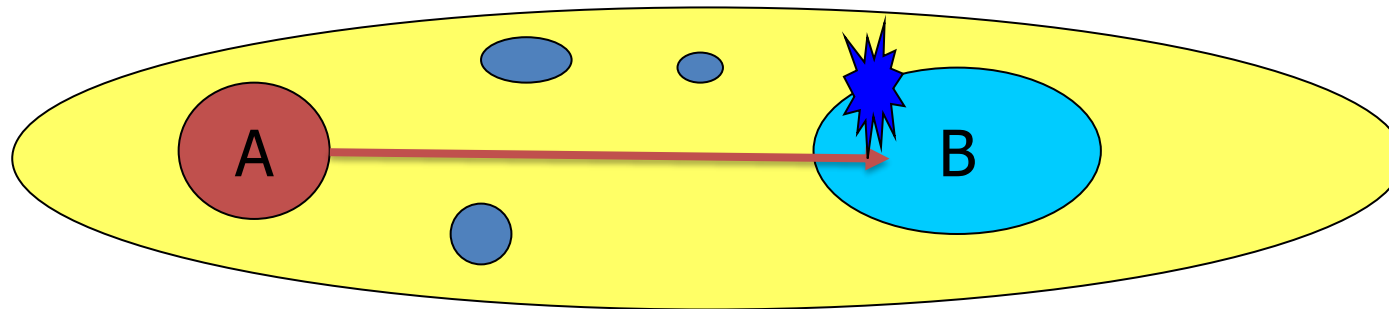
**terroryzm, proliferacja BMR,
wyzwania cyber-informacyjne, ryzyka
cywilizacyjne...**

ISTOTA TERRORYZMU

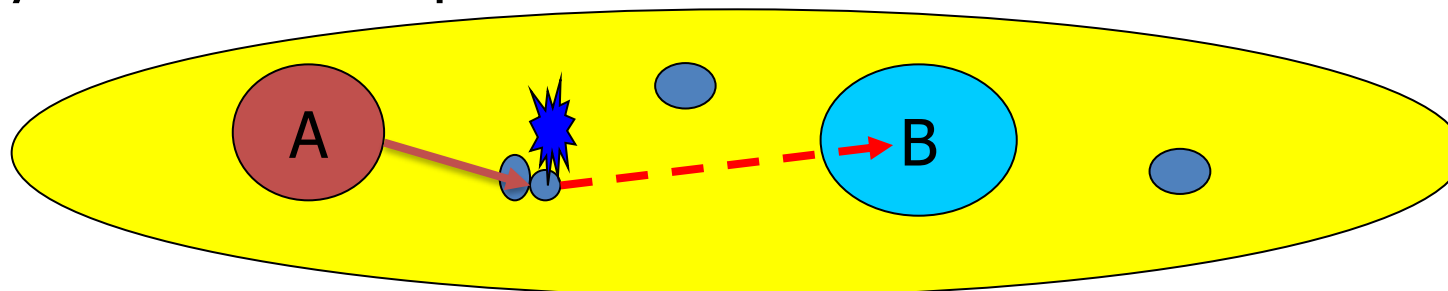
Celowe (*świadomie zamierzone*) i spektakularne atakowanie niewinnych, postronnych osób dla pośredniego (asymetrycznego, poprzez opinię publiczną) oddziaływania na przeciwnika politycznego lub ideologicznego

Istota terroryzmu

Walka – atakowanie przeciwnika, by go pokonać

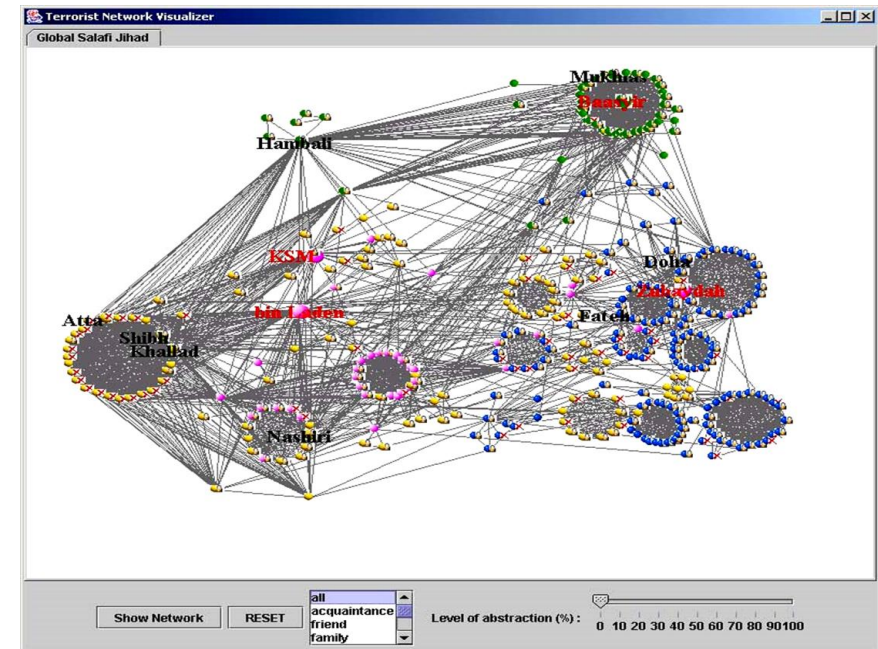
Terroryzm – atakowanie podmiotów z otoczenia, by szantażować przeciwnika

Terroryzm globalny

- **Globalizacja i uinformacyjnienie terroryzmu – globalna sieć terrorystyczna**
- **Taktyka terroryzmu samobójczego**
- **Cyberterroryzm**
- **Powiązania z przestępczością międzynarodową (problem tzw. „państw upadłych”!)**
- **Terroryzm masowego rażenia: superterroryzm!!!**

Globalna sieć terrorystyczna: nowe, asymetryczne mocarstwo światowe ery informacyjnej???

Wymiary asymetryczności terroryzmu globalnego

Wymiary asymetryczności	Zasady współczesnego terroryzmu	Zasady działania świata zachodniego
Humanistyczny	Kierowanie się emocjami, złością, buntem, spontanicznością	Kierowanie się rozumem, pragmatyzm, otwartość na innych
Ideowy	Człowiek niczym, idea (wiara, religia...) wszystkim; radykalizm i fundamentalizm	Człowiek wszystkim, liberalizm, demokracja, wolności, prawa człowieka, gospodarka wolnorynkowa
Prawny	Terroryzm abstrahuje od prawa, atakowanie cywili	Wszystko, także wojna (walka), regulowane prawem, zakaz atakowania cywili
Strategiczny	Strategia maksymalizowania strat, ataki samobójcze	Strategia minimalizowania strat, nie tylko własnych, ale i po stronie przeciwnika (użycie broni precyzyjnej, dronów...)
Organizacyjny	Sieciowość, dowolność, rozproszoność	Hierarchiczność, schematyczność, zwartość...
Instrumentalny	Środki proste, powszechne	Środki wyspecjalizowane, zaawansowane technologicznie

Przykłady: Al.-Kaida i Państwo Islamskie

- **Podziały i konflikt wewnątrz islamu jako geneza współczesnego terroryzmu islamskiego na skalę globalną**
- **Atak Al.-Kaidy na USA – jako wydarzenie globalne**
- **Nieudane interwencje kontrterrorystyczne Zachodu w Iraku i Afganistanie i ich konsekwencje: w tym powstanie Państwa Islamskiego**
- **Globalna diaspora terrorystyczna, w tym w Europie, Afganistanie...**

Zagrożenia i wyzwania cyber-informacyjne

▪ Zagrożenia i wyzwania informacyjne

- **operacje (dywersje) informacyjne (internet, media klasyczne, media społecznościowe: dezinformacja), w tym interwencje wyborcze**
- **zwiększenie roli opinii publicznej w rozstrzyganiu kwestii bezpieczeństwa (*dobrze to czy źle?*)**

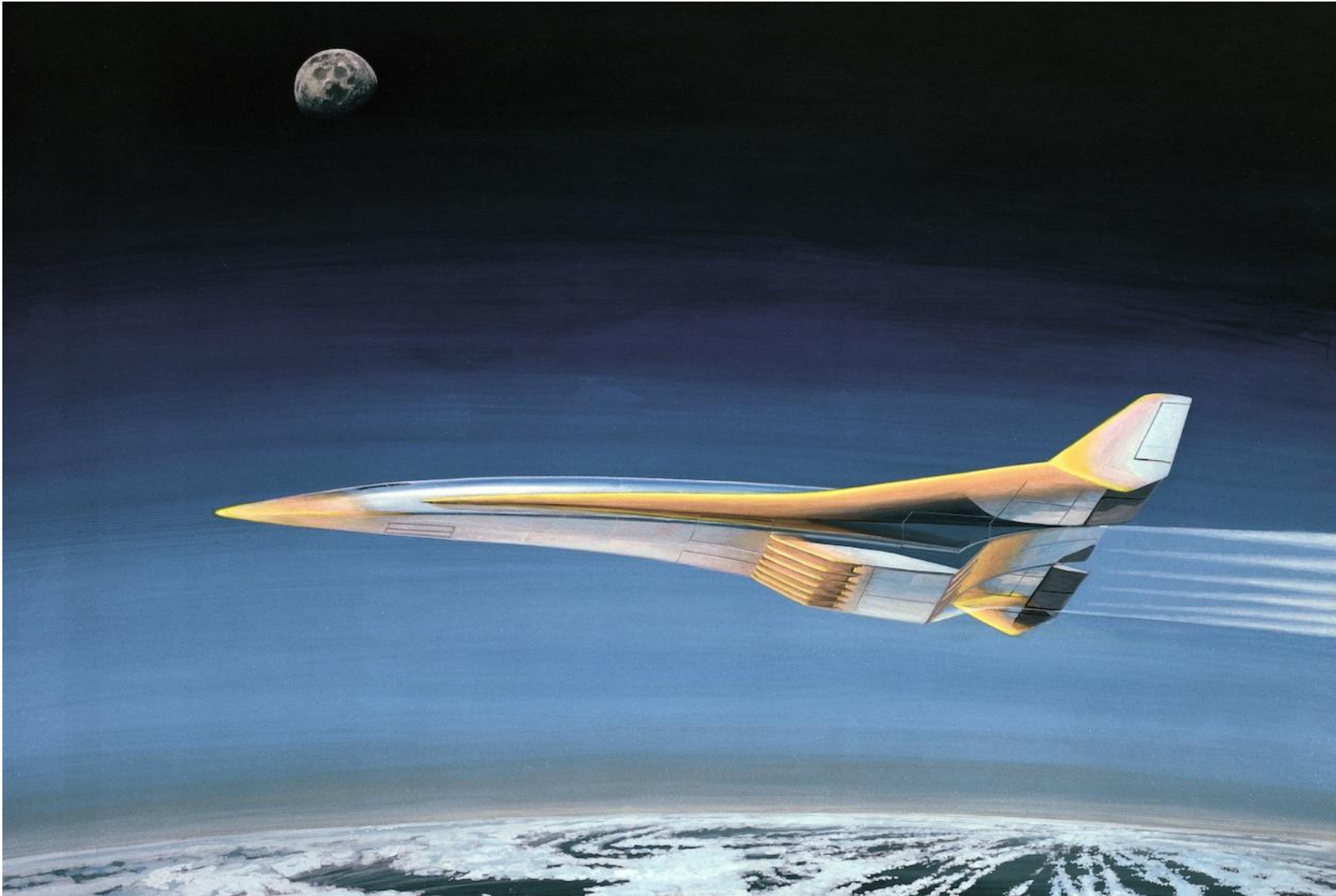
▪ Cyberzagrożenia

- **Cyberinterwencje/cyberszpiegostwo** w ramach wojny politycznej
- **Cyberwojny: rewolucja informacyjna w wojskowości**
 - **Zbieranie informacji (wywiad, media, internet...) - sensory**
 - **Przetwarzanie (analiza, ocena, wytwarzanie wiedzy) informacji - komputery**
 - **Przesyłanie informacji (łączność, media, opinia publiczna) – środki komunikacji**
 - **Operacje informacyjne i ochrona informacji (dywersja, maskowanie, zakłócanie, fortel, propaganda, trolling, niszczenie środków informacyjnych, obrona itp.) – środki kierowania i walki informacyjnej**

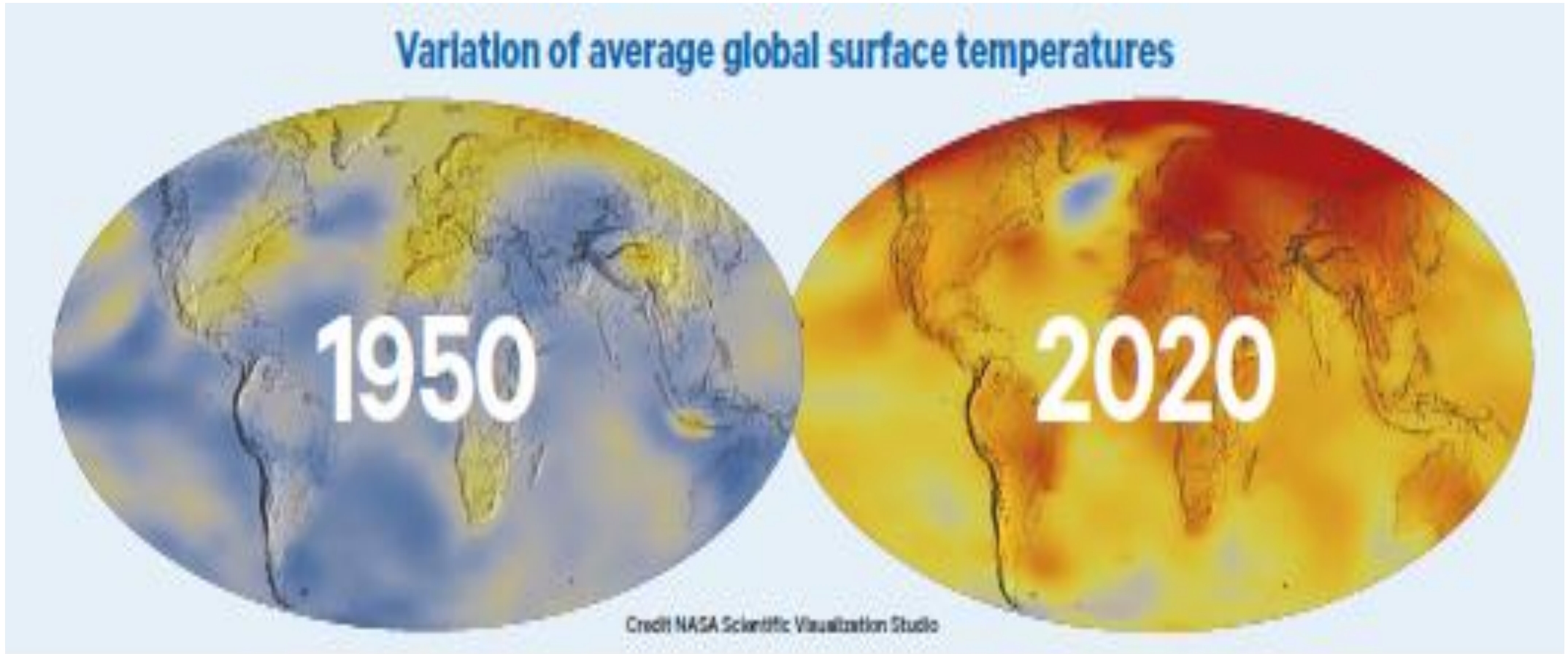
Wyzwania i ryzyka cywilizacyjne

- **CZŁOWIEK**: demografia (starzenie się rozwiniętych społeczeństw, bomba populacyjna, migracje, dewiacje społeczne, pandemie – przykład COVID-19...)
- **NARZĘDZIA**: ryzyka rewolucji technologicznej (cyberzagrożenia, sztuczna inteligencja, broń autonomiczna, hipersoniczna, biotechnologie...)
- **ŚRODOWISKO NATURALNE**: degradacja środowiska naturalnego (skażenie środowiska, zagrożenia klimatyczne, deficyt wody ...),
- **KOSMOS**: pozanarodowy, bez broni, przestrzeń informacji... „gwiazdne wojny” ...

Broń hipersoniczna

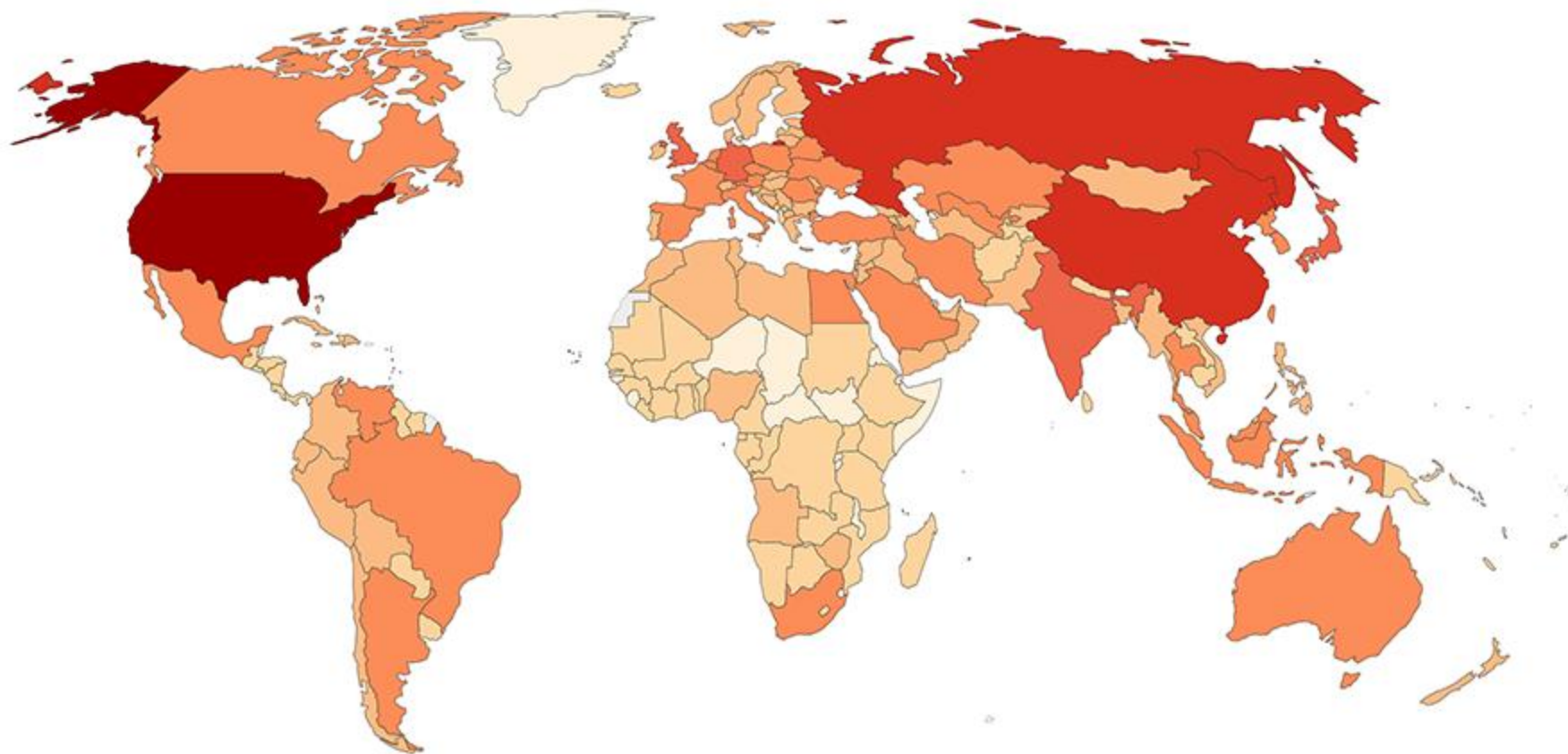

Ocieplenie klimatu

Cumulative CO₂ emissions

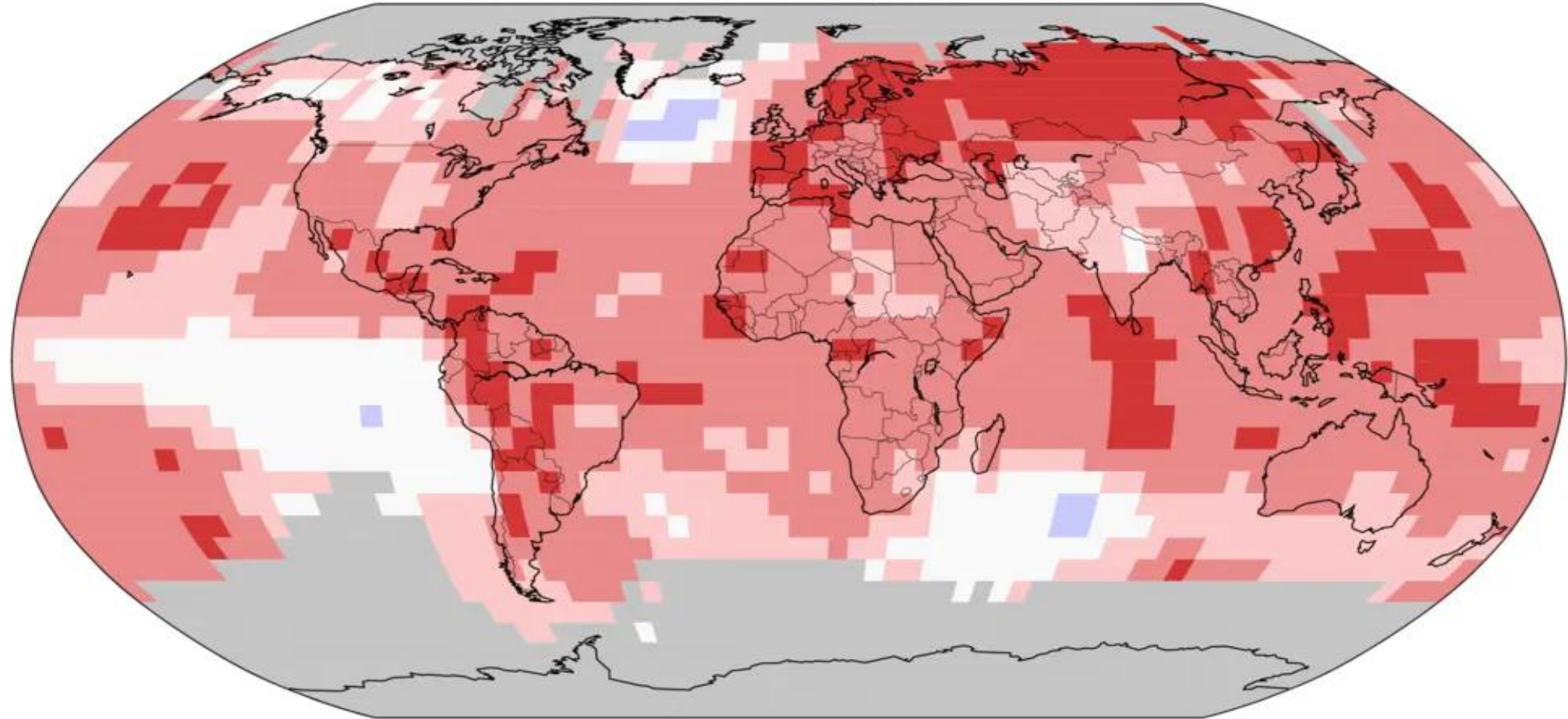
Cumulative carbon dioxide (CO₂) emissions represents the total sum of CO₂ emissions produced from fossil fuels and cement since 1750, and is measured in tonnes. This measures CO₂ emissions from fossil fuels and cement production only – land use change is not included.

Land & Ocean Temperature Percentiles Jan–Dec 2020

NOAA's National Centers for Environmental Information

Data Source: NOAA GlobalTemp v5.0.0–20210106

Record Coldest

Much Cooler than Average

Cooler than Average

Near Average

Warmer than Average

Much Warmer than Average

Record Warmest

Jedna z odpowiedzi

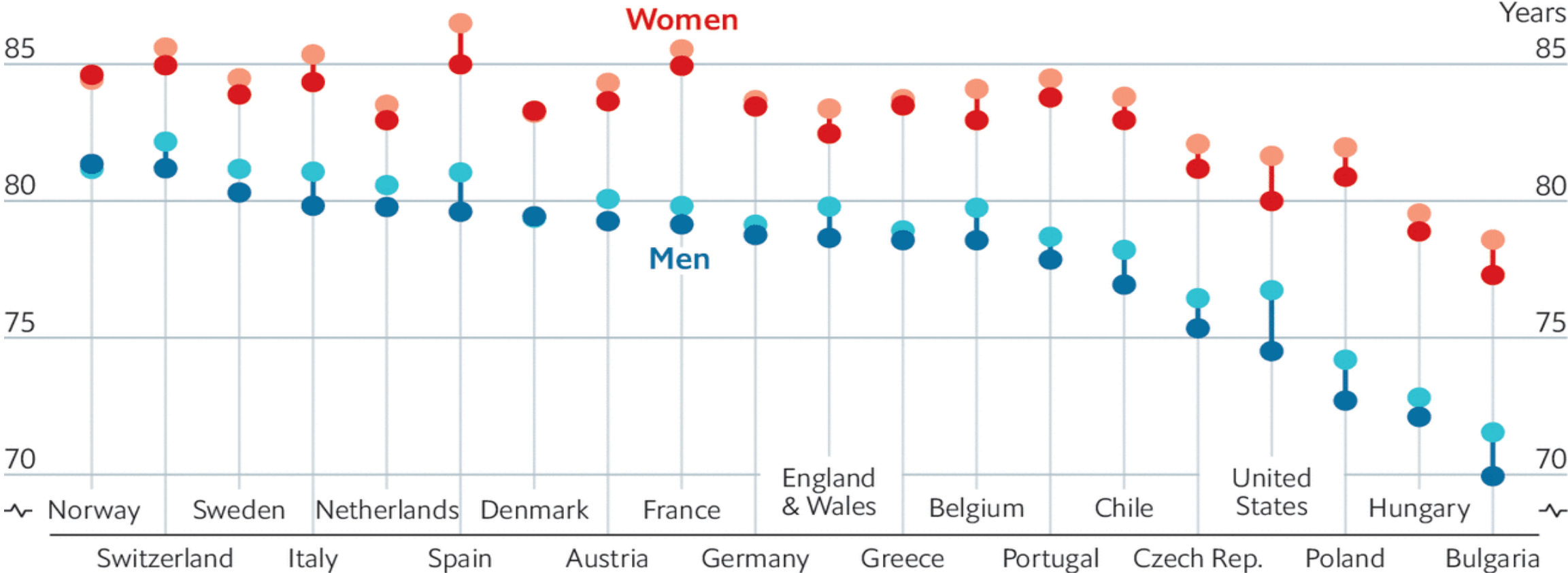
Skutki COVID-19

One step forward, two steps back

Life expectancy at birth, by gender, years

2019 ● — 2020 ●

Selected countries

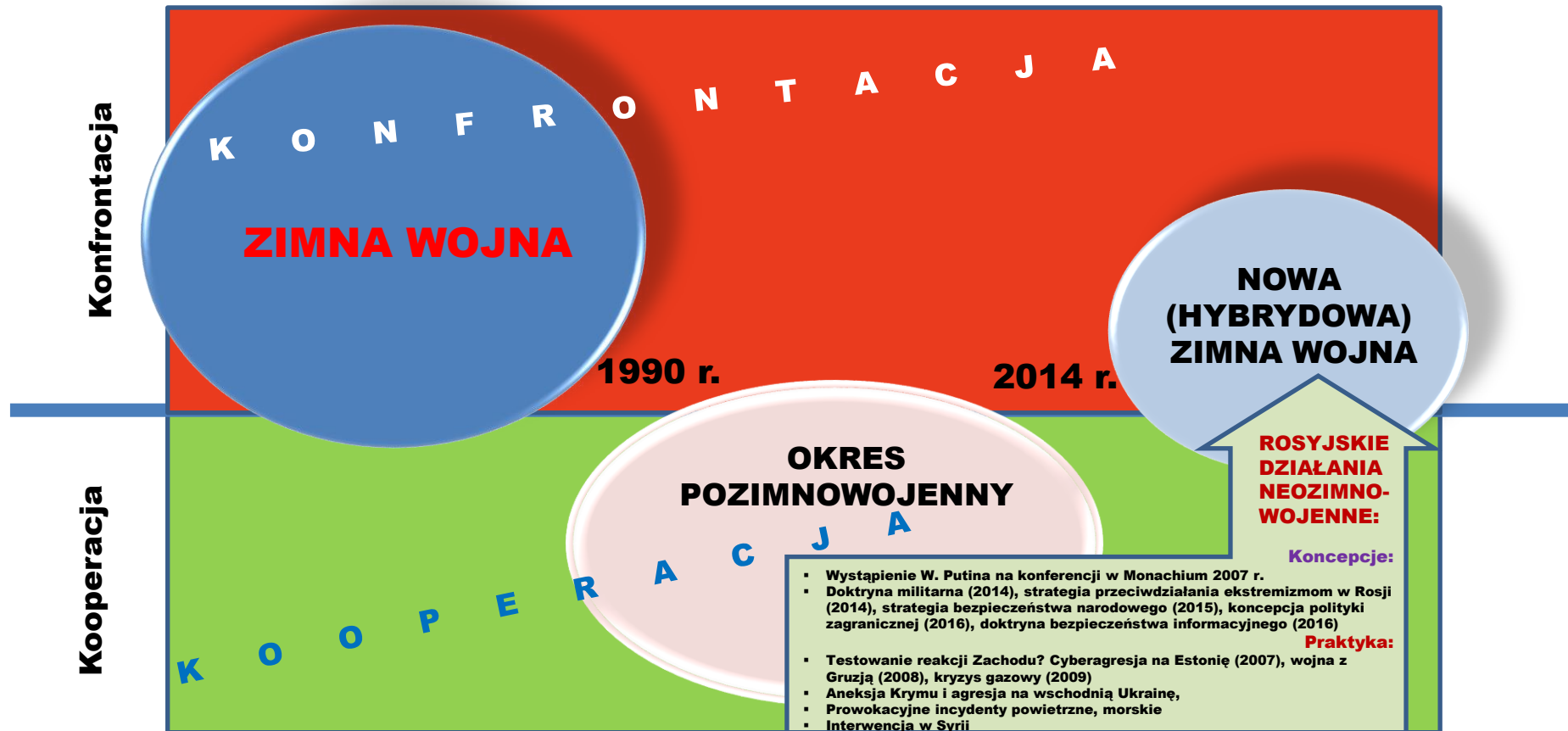
Source: "Quantifying impacts of the COVID-19 pandemic through life-expectancy losses" by José Manuel Aburto et al., 2021

MIĘDZYNARODOWE GLOBALNE ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA W XXI WIEKU

OBSZAR EUROATLANTYCKI: Relacje Rosja - Zachód

- **Koniec zimnej wojny i rozpad systemu dwublokowego**
- **Okres pozimnowojenny na przełomie XX i XXI wieku**
- **Atak Al.-Kaidy 11.09.2001 r. wstrząsnął hegemonem**
- **Rosja Putina rozpoczęła rewizjonistyczną, neoimperialną politykę...**

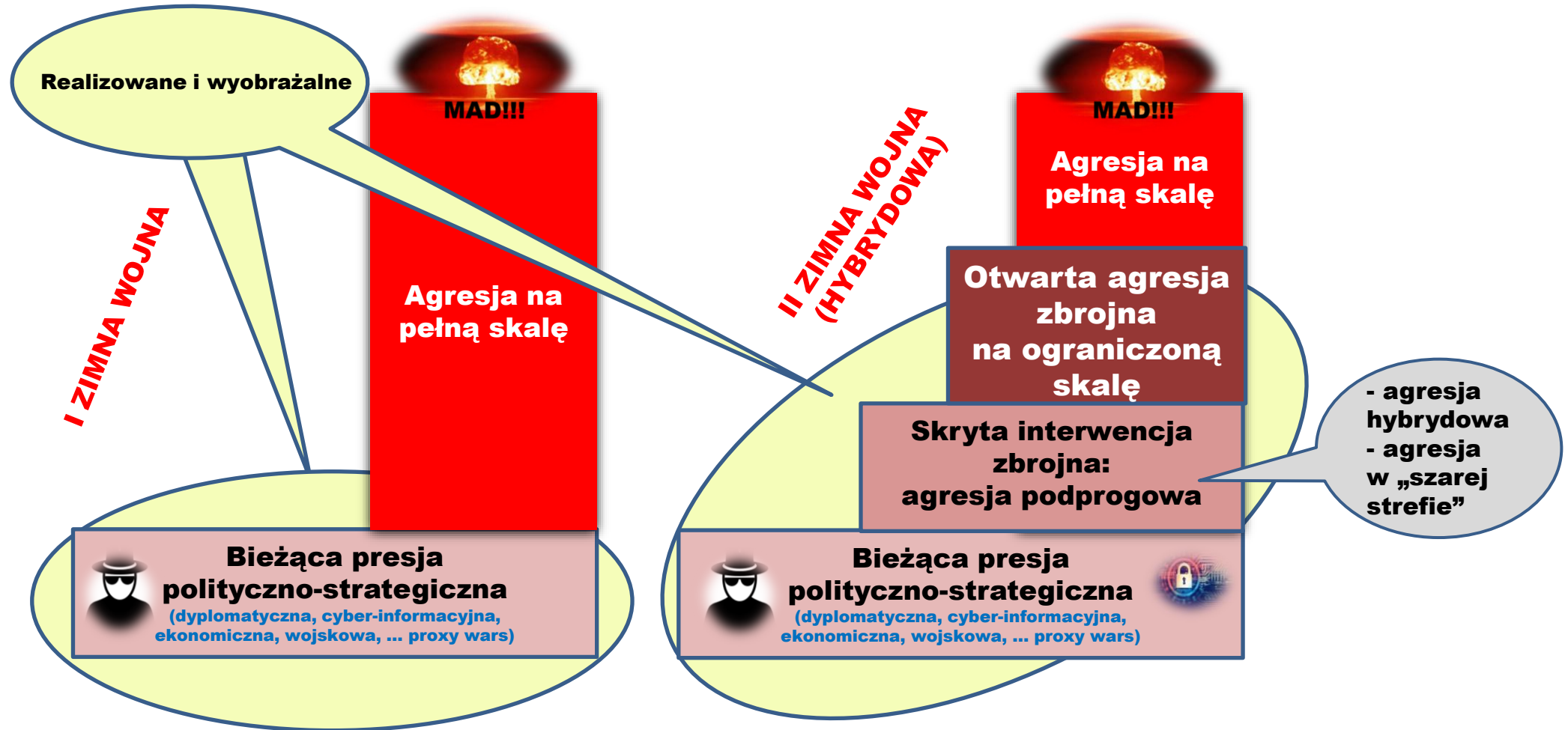
Od zimnej wojny do... nowej (drugiej) zimnej wojny między Rosją i Zachodem

ISTOTA ZMIANY STRATEGICZNEJ

- Nastąpiła **systemowa zmiana strategiczna**. Aneksja Krymu i interwencja zbrojna w Donbasie zakończyła okres pozimnowojenny w stosunkach bezpieczeństwa między Rosją i Zachodem
- Wojna zastępcza (proxy war) między Rosją i Zachodem w Syrii rozpoczęła praktycznie (zapowiadany werbalnie przez Rosję od dekady) okres konfrontacji politycznej w celu rewizji pozimnowojennego ładu międzynarodowego
- W rezultacie rewizjonistycznej (co do celów) i konfrontacyjnej (co do metod) polityki Rosji wobec Zachodu znaleźliśmy się w okresie nowej, z uwagi na jej treść – **hybrydowej zimnej wojny**
- Równolegle trwa jeszcze ważniejsza **globalna konfrontacja hegemoniczna między USA i Chinami**

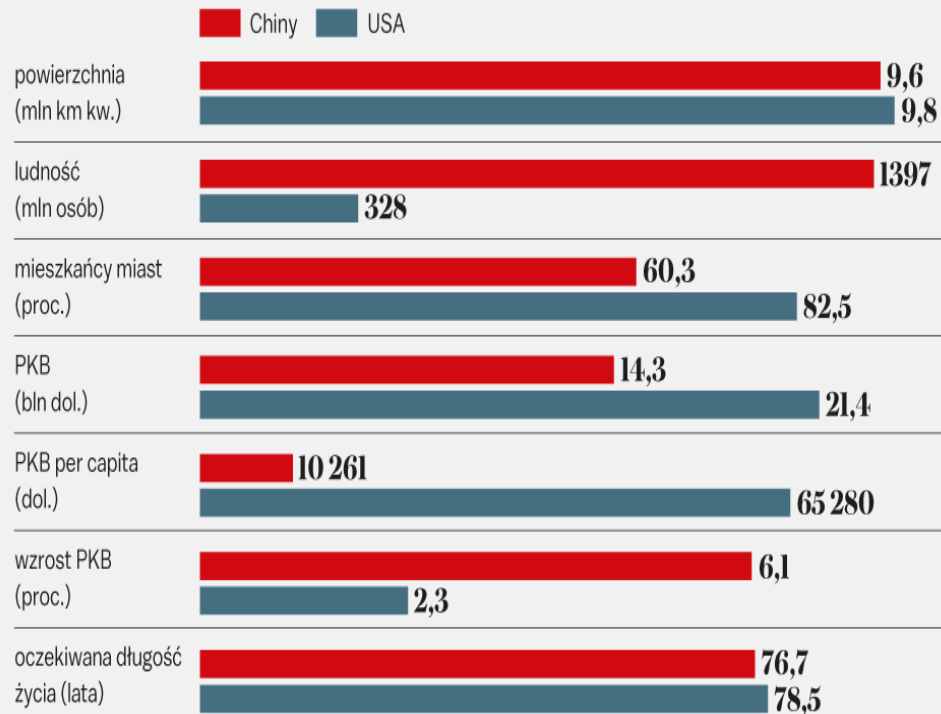
Rywalizacja wielkomocarstwowa przyjmuje neozimnowojenny charakter. Porównanie I zimnej wojny XX wieku z nową (II) zimną wojną XXI wieku: stopnie eskalacji

Rejon Azji i Pacyfiku: USA - Chiny

▪ Chiny zgłosiły aspiracje globalne

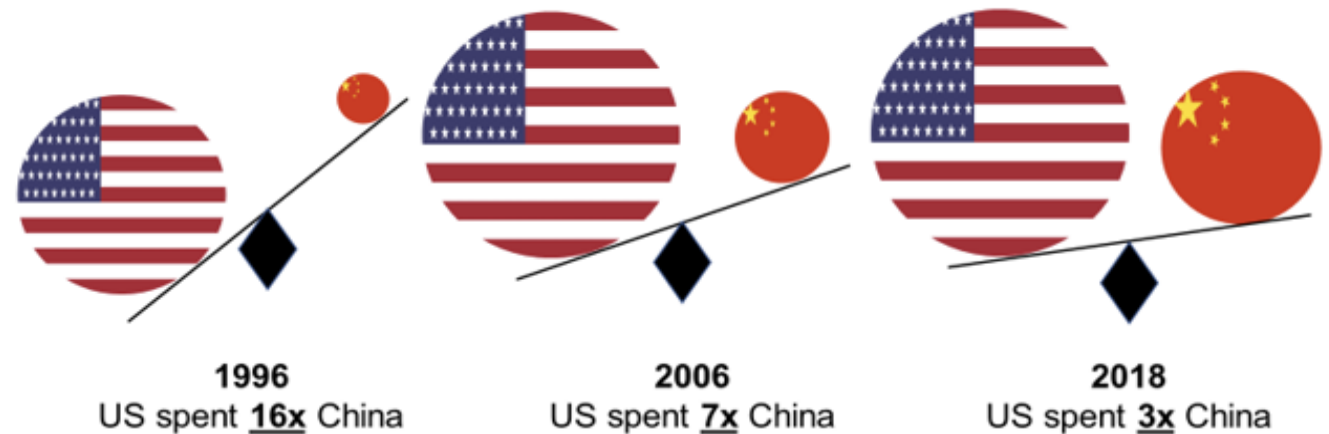
Starcie USA i Chin w liczbach

© GAZETA WYBORCZA

ŹRÓDŁO: EL PAÍS, BANK ŚWIATOWY

USA – Chiny: wydatki militarne

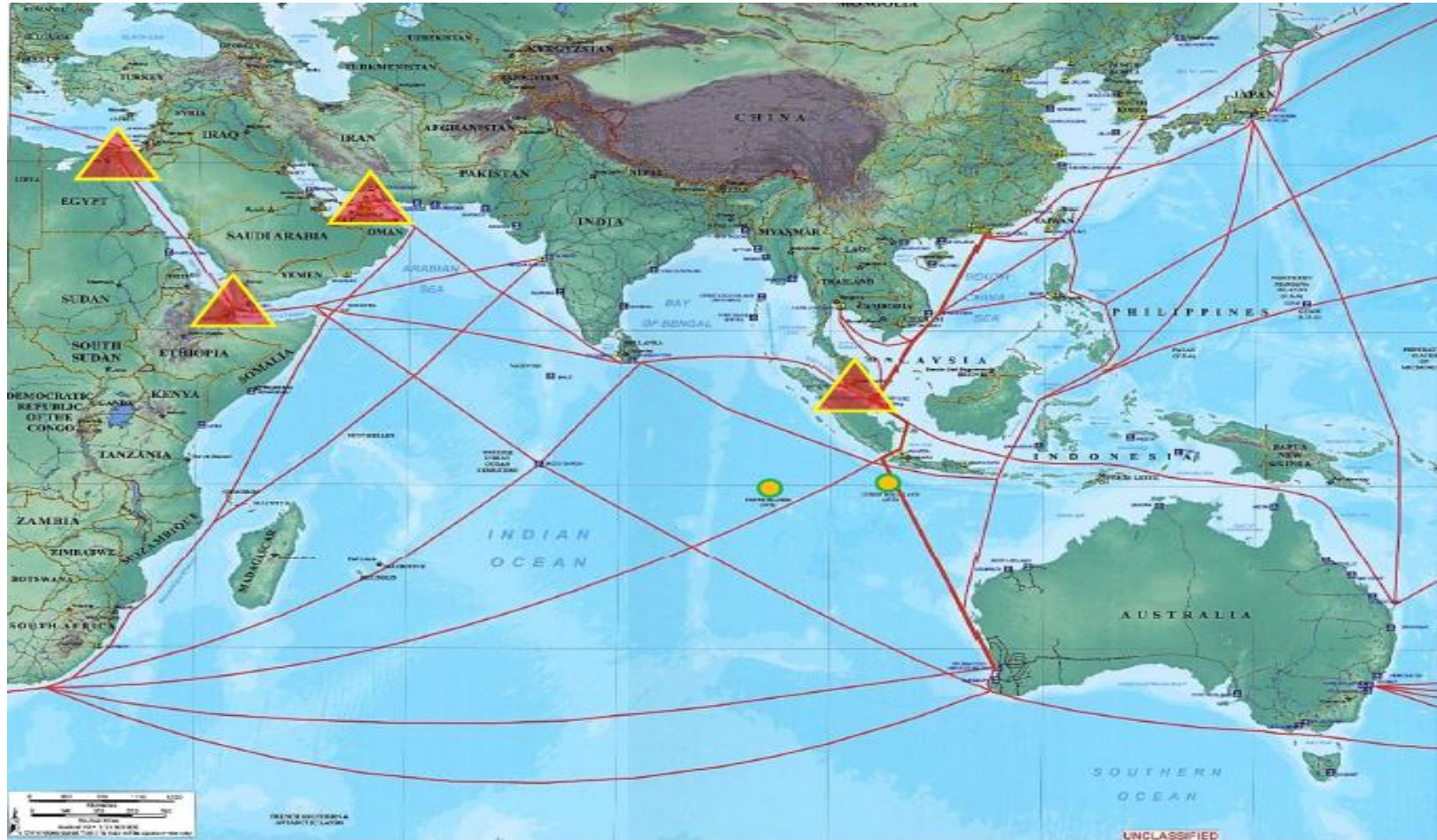
Military Defense Expenditure (billions USD [MER], at constant 2017 prices)

	1996	2006	2018
China	\$25	\$90	\$250
U.S.	\$420	\$640	\$650

Source: SIPRI

▪ Konflikt hegemoniczny i „Pułapka Tukidydesa”

Region Indo-Pacyfiku

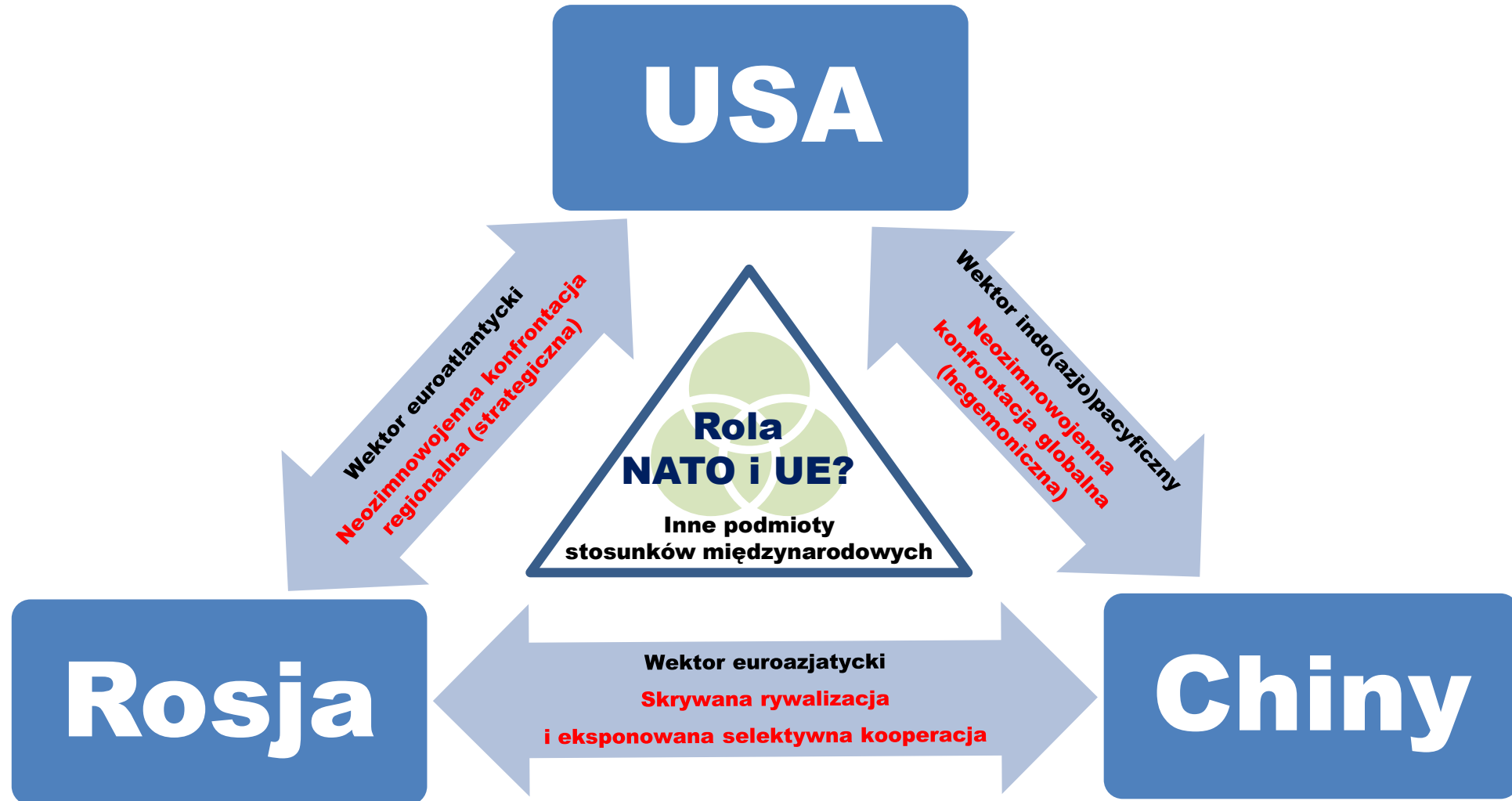
Indo-Pacific Shipping Lanes and Chokepoints

source: Department of Defence, 2012 (adapted). Marked sea lanes are indicative only.

 chokepoint

 Cocos (Keeling) Islands and Christmas Island

W sumie: Triada neozimnowojennej rywalizacji wielkomocarstwowej USA – Rosja - Chiny

Scenariusze rywalizacji USA - Chiny

**Rywalizacja konfrontacyjna
(raczej nieunikniona)**

**Rywalizacja kooperacyjna
(mało realna)**

Nowa zimna wojna: wojna polityczna
(bardzo prawdopodobna: presja polityczna, ekonomiczna, informacyjna, wyścig zbrojeń, incydenty militarne, proxy wars...)

Sytuacja nierozstrzygalna przez dekady, jak pierwsza zimna wojna w XX wieku

Wojna incydentalna: ograniczony konwencjonalny konflikt zbrojny
(prawdopodobna: duży incydent zbrojny, intencjonalna, sprowokowana lub ...niechciana wojna; Morze Południowochińskie, Tajwan, Korea...)

Sytuacja ryzykowna. Obie strony mają szanse na zyski, ale obie ryzykują stratami, a nawet katastrofą eskalacyjną

Wojna totalna: na pełną skalę, nuklearna
(bardzo mało prawdopodobna, ale nie dająca się wykluczyć jako przypadkowa lub po nieudanej deeskalacji...)

Sytuacja katastrofalna. Obie strony przegrywają

Szansy i ryzyka USA i Chin

Możliwe scenariusze relacji Rosja - NATO

Zimna wojna

**Chłodny
pokój**

**Wojna
gorąca**

Scenariusze neozimnowojenne w relacjach NATO - Rosja

- **Scenariusz stabilizacyjny**
 - **ustanowienie i wdrożenie mechanizmów konfrontacji strategicznej adekwatnych do warunków nowej zimnej wojny**
- **Scenariusz destabilizacyjny**
 - **brak skutecznej odpowiedzi Zachodu (NATO, UE) na neozimnowojenną doktrynę i praktykę Rosji**

PODSUMOWANIE:

ryzyka międzypaństwowych konfliktów globalnych w erze rywalizacji mocarstw

▪ USA/Zachód(?) – Chiny?

- (PUŁAPKA Tukidydesa:
zimna wojna – TAK, gorąca - NIE)

**Dla USA: ryzyko
zimnej wojny na
dwa fronty!!!**

Military Defense Expenditure (billions USD (2018), at constant 2017 prices)			
	1996	2006	2018
China	\$25	\$90	\$250
U.S.	\$420	\$640	\$650

Source: SIPRI

- USA – Rosja?
- Chiny – Rosja?
- Chiny – Indie - Pakistan?
- Przyszła wojna bliskowschodnia po nuklearyzacji BW (Izrael, Iran, Arabia Saudyjska...)?

Przyszły ładu międzynarodowy

- **Jednobiegunowy?**
- **Dwubiegunowy?**
- **Wielobiegunowy?**
- **Zerobiegunowy?**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/skoziej)